

“นำอัครรรย์ ไม่เคยมีมาเลย พระเจ้าข้า หลักปฏิจสมุบาทนี้
ถึงจะเป็นธรรมลิกซึ่งและปรากฏเป็นของลิกซึ่ง
ก็ยังปรากฏแก่ข้าพระองค์เหมือนเป็นธรรมง่าย ๆ”

“อย่างกล่าวอย่างนั้น อย่างกล่าวอย่างนั้น อานนท์
ปฏิจสมุบาทนี้เป็นธรรมลิกซึ่งและปรากฏเป็นของลิกซึ่ง
เพราะไม่รู้ ไม่เข้าใจ ไม่แทงตลอดหลักธรรมข้อนี้แหละ
หมู่สัตว์นี้จึงวุ่นวายเหมือนเส้นด้ายที่ขอดกันยุ่ง
จึงขมวดเหมือนกลุ่มเส้นด้ายที่เป็นปม
จึงเป็นเหมือนหญ้ามุงกระต่าย และหญ้าปล้อง
จึงผ่านพ้น อบาย ทูคติ วินิบาต สังสารวัฏ ไปไม่ได้”

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)